התם שהיה בידם למחות ולא מיחו. לא הוה צריך לשנויי אלא התם שיש בידם למחות ולא מיחו מאי איכא בין רשעים דמשפחתו לרשעים דעלמא בין צדיקים דמשפחתו לצדיקים דעלמא הוא בשאר עבירות בדיניה ורשעים דמשפחה בדין חמור ורשעים דעלמא בדין הקל צדיקי דהכא והכא פטירי גבי שבועה הוא ורשעים דמשפחה כדיניה ורשעים דעלמא בדין חמור וצדיקי דהכא והכא בדין הקל: [8]אם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד ואם אמר הריני נשבע העומדים שם אומרים זה לזה [1]סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה: בשלמא ההוא דקא משתבע קאי [8] באיסורא אלא ההוא דקא משבע ליה אמאי [6](ההוא מיבעי ליה ל)כדתניא [3]ר"ש בן טרפון אומר [2]שבועת ה' תהיה בין שניהם מלמד שחלה שבועה על שניהם: וכשמשביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך וכו': למה לי למימרא ליה הכי [4]משום קניא דרבא: הטענה שתי כסף: אמר רב [3]כפירת טענה שתי כסף ושמואל אמר טענה עצמה שתי כסף אפי' לא כפר אלא בפרוטה ולא הודה אלא בפרוטה חייב אמר רבא דיקא מתניתין כותיה דרב וקראי כותיה דשמואל דיקא מתני' כותיה דרב דקתני הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה ואילו כפירת טענה פרוטה לא קתני [7]ותנן נמי [5]ההודאה בפרוטה ואילו כפירה בפרוטה לא קתני וקראי כותיה דשמואל דכתיב [3]כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור [9]מה כלים שנים אף כסף שנים מה כסף דבר חשוב אף כל דבר חשוב וקאמר רחמנא [4]כי הוא זה ורב ההוא מיבעי ליה להודאה במקצת הטענה ושמואל כתיב הוא וכתיב זה דאי כפר במקצת ואודי במקצת חייב ורב חד להודאה במקצת הטענה וחד להודאה ממין הטענה ושמואל לאו ממילא שמעת מיניה דחסרה לה טענה אלא אמר לך רב כסף כי אתא מעיקרא לכפירה הוא דאתא דא"כ לכתוב רחמנא כי יתן איש אל רעהו כלים לשמור ואנא אמינא מה כלים שנים אף כל שנים כסף דכתב רחמנא למה לי אם אינו ענין לטענה תנהו ענין לכפירה ושמואל אמר לך אי כתב רחמנא כלים ולא כתב כסף הוה אמינא מאי כלים שנים אף כל שנים אבל דבר חשוב לא בעינן קמ"ל תנן שתי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה פטור מאי טעמא לאו משום דחסרה לה טענה ותיובתא דשמואל אמר לך שמואל מי סברת שוה קתני דוקא קתני מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אי הכי אימא סיפא שתי כסף ופרוטה יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה חייב אי אמרת בשלמא שוה משום הכי חייב אלא אי אמרת דוקא אמאי חייב מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו מידי הוא טעמא אלא לשמואל [9]האמר ר"נ אמר שמואל טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב ה"נ מסתברא מדקתני סיפא ליטרא זהב יש לי בידך אין לך בידי אלא ליטרא כסף פטור אי אמרת בשלמא דוקא קתני משום הכי פטור אלא אי אמרת שוה אמאי פטור ליטרא טובא הוי אלא מדסיפא דוקא רישא נמי דוקא לימא תיהוי תיובתא דרב אמר לך רב כולה מתני' שוה [9]וליטרא זהב שאני

תדע

מה כלים שנים [9]. כל דהו, אפילו אין שוין דייגר, אף כסף שניים (בכורות נ: עי"ש). **מה כסף דבר חשוב.** דמעה כסף הוי חשוב, אף כלים דבר חשוב. ולא כל דהו ממש (שם) שיהו שוים שתי כסף, ולאפוקי ממ"ד טענו שני מחטין חייב בהודאת אחת מהן לכך יצאו כליס למה שהן (קדושין יא:).

חלה על שניהן. שסניהן נענשין בה שלא דקדק למסור ממונו ביד נאמן (ג) ובאו לידי חלול השם: **כפירת טענה שתי כסף.** טענה דתנן במתני' לאו אתחלת הטענה קאי אלא אכפירה שהוא כופר בטענת חבירו לגבי הודאת הפרוטה דבעינן שתהא תחלת הטענה שתי כסף ופרוטה: ה"ג **ואילו לכפירת פרוטה לא קתני: כי יתן איש.** תחלת נתינה ב' כסף ועלה קאי כי הוא זה דבר חשוב ושיערו חכמים שמעה כסף דבר חשוב הוא: **מה כסף דבר חשוב אף כל דבר חשוב** גרסינן. ולא גרסינן אף כליס דבר חשוב דאילו בכליס אמרינן לקמן (דף מ:) דאפילו בכפירת מחטין חייב והאי אף כל במידי דלאו כלי קאמר וקאמר רחמנא כי הוא זה על זה בלא השבועה כשיאמר כי הוא זה כשמודה במקצתה. אלמא הודאה מתוך טענת שתי כסף היא: **הכוא.** זה מיבעי ליה דאין שבועה אלא בהודאה במקצת כלומר את זה אני מודה ולא לאגמורן דאטענת ב' כסף קאי ועלעולם הודאה לבד מכפירת שתי כסף קאמר: **ונאו ממילא שמעת מינה דחסרה לה טענה.** לרב פרכינן נהי נמי דלמקצת הטענה וממין הטענה אתו מיהו לאו ממילא שמעת מינה דחסרה לה טענה דאשונה ואין כאן עוד כפירה משתי כסף: **אלא אמר לך רב כסף כי אתא מעיקרא לכפירה אתא.** ולאו לאתחלת טענה: **ואתא אמינא אף כל שניס.** והו"ל כסף נמי בהאי כללא: **אבל דבר חשוב לא בעינן.** וה"א כי היכי דגבי כליס אפי' טענו ב' מחטין והודה לו באחד מהן חייב כדלקמן (דף מ:) כל מידי נמי דטעין ליה תרי ואודי ליה באחד לחייב ואפי' ליכא טענה קמייתא שתי כסף להכי אצטריך כסף למילף מיניה מידי דלאו כליס בעינן דבר חשוב: **שתי כסף יש לי בידך.** קס"ד דשוה כסף טעין ליה וקא"ל אין לך בידי אלא שוה פרוטה דהוא ליה הודאה ממין הטענה ואפ"ה פטור מאי טעמא לאו משום דחסרה לה כפירת טענה משתי כסף: **דוקא קתני.** זה טוען כסף וזה הודה לו נחשת דליכא הודאה ממין הטענה: **מידי הוא טעמא אלא לשמואל.** כלום אתה מסיב תשובה זו אלא לשמואל כלומר אילו אמר חכם אחר דוקא קתני היינו יכולים להשיב תשובה זו אבל לשמואל אינו תשובה דשמואל הודאה ממין הטענה חשיב ליה מאחר שטענו נחושת עם הכסף וכפר לו באחד: **הכי נמי מסתברא.** דמתני' דוקא קתני: **טוענא הוי.** כפירה והודאה: **אלא מדסיפא דוקא כו'.** לשון קושיא הוא. נימא תהוי תיובתא דרב מרישא דקתני שתי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה פטור וטעמא משום דוקא תנן ומה שטענו לא הודה לו הא טענו שוה והודה לו שוה חייב ואף על גב דטענה קמייתא לא הוה אלא שתי כסף: **ליטרא שאני.** דכיון דטענו משקל ודאי דוקא קתני אבל כל מטבעות דמתני' שוה קאמר שדרך מטבע לעשותו דמיס לכל דבריס:

תדע

עין משפט
נר מצוה

א (מיי' פי"א מהל' שבועות הל' יח):
לב ב מיי' פ"ג מהלכות טוען הלכה א סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' פח סעיף א:
לג ג טוש"ע שם ס"ט:

רבינו חננאל

דראשי ביה: הטענה שתי כסף כו'. פירוש שהן ב' מעין מכ"ד מעין לסלע: אמר רב כפירת טענה שתי כסף. כלומר אינו חייב עד שיתבענו יותר משתי כסף וירכפור בשתי כסף ויודה בשאר ואם תהיה הכפירה פחות משתי כסף אינו חייב שבועה. ושמואל אמר הטענה לא תהיה פחות משתי כסף אבל אם טענו בשתי כסף אפילו כפר בכל ולא הודה לו אלא בפרוטה (שהיא חצי חבה) או הוד' בכל וכפר בפרוטה: אמר רבא דיקא מתניתין כרב דקתני הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה. ואילו כפירה בפרוטה לא קתני כמו שאמר שמואל. ותנן נמי בפרק הזהב קונה את הכסף. ה' פרוטות הן ההודאה שוה פרוטה. ואילו כפירה בפרוטה לא קתני. ודייקי קראי כשמואל שנאמר כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור. מה כלים שנים אף כסף שנים וכתיב כי הוא זה. פי' כי הוא שאתה תובעני בשתי כסף זה בלבד יש לך אצלי. הנה נמצאת כל הטענה שתי כסף ומכללא ההודאה. ומוקים רב להאי קרא כוליה שתי כסף לכפירה הוא דאתא. אבל להודאה מקצת הטענה ולהודאה ממין הטענה מדכתיב הוא וכתיב זה: ומקשינן על שמואל שתי כסף לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה פטור. מאי לאו משום דלית כפירה שתי כסף משו"ה פטור. ודחי' שמואל לאו משום דלית בכפירה שתי כסף הוא דפטור אלא משום דטענו בכסף והודה לו בנחשת והיא פרוטה. שאין ההודאה ממין הטענה. ואקשינן עליה מסיפא. ומשני דשני סיפא דהא טענו שתי כסף ופרוטה דכיון דאית בכלל הטענה פרוטה מודה במקצת הטענה הואי. ושמואל לטעמיה דאמר טענו חטים ושעורים והודה לו באחד מהן חייב. ואמרינן ה"נ מסתברא מדקתני סיפא ליטרא זהב יש לי בידך אין לך בידי אלא ליטרא כסף פטור ש"מ דוקא קתני. ולא שוה ליטרא כסף יש לך בידי זהב קתני: ואקשינן אי הכי הא דתנן שתי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה פטור דמשום דהודה לו מה שלא טענו הוא דפטור. הא אילו הודה לו כסף מכללן היה חייב. נימא תהוי תיובתא דרב דבעי כפירה שתי כסף. ופריק רב ואמר מתניתין כולה

תורה אור השלם

1. וַיְדַבֵּר אֶל הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אָהֳלֵי הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל תִּגְּעוּ בְּכָל אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן תִּסָּפוּ בְּכָל חַטֹּאתָם: במדבר טז כו
2. שְׁבֻעַת יְיָ תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בְּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם: שמות כב י
3. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם: שמות כב ו
4. עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשלמא ההוא דקא משתבע קאי בסורו אלא: (ב) רש"י ד"ה חלה וכו' יבא ליד. נ"ב ע"ל דף מז ע"ב במ"ש התוס' בד"ה חלה:

מוסף רש"י

משום קניא דרבא. דאיכא ליה קנה ומתן המעות לגוזו והפקידו אצלו ונשבע שהחזיר לו מעותיו ולאחר שבועה יחזור ויטלנו, ובובדא הוה קמיה דרבא הכי (לעיל כט. ועי' נדרים כה.). **ההודאה בפרוטה.** לחיות הודאה במקצת ויתחייב שבועה (ב"מ נה.). **מה כלים שנים.** כל דהו, אפילו אין שוין דייגר, אף כסף שניס (בכורות נ: עי"ש). **מה כסף דבר חשוב.** דמעה כסף הוי חשוב, אף כלים דבר חשוב. ולא כל דהו ממש (שם) שיהו שוים שתי כסף, ולאפוקי ממ"ד טענו שני מחטין חייב בהודאת אחת מהן לכך יצאו כליס למה שהן (קדושין יא:).

מסורת הש"ס

(א) ס"א ל"ג, ב) נקמן מז:, ג) לעיל כט. [נדליס כה.], ד) ותנן נמי ה' פרוטות הן האונאה בפרוטה וההודאה בפרוטה כל"ל רש"ל, ה) [ב"מ נה.], ו) קדושין יא: בכורות נ:, ז) כתובות קח: [נקמן מ.], ח) ועוד מריכות בזה כתבו תוס' בכורות נ: ד"ה כל,